

Tips, links en info - Klankonderwijs voor nieuwkomers

Versie: maart 2024

1. Tips en adviezen voor dagelijks aanbod klankonderwijs

- Zorg voor een programma klankonderwijs voor deze leerlingen. Zij krijgen te maken met een nieuwe taal waarbij de Nederlandse klanken mogelijk verder af staan dan van de klanken in de thuistaal. Het verwerven van de Nederlandse klanken is van grote invloed op het lees- en spellingonderwijs.
- In eerste instantie gaat het om het goed kunnen uitspreken (articulatie) van klanken en het (auditief) kunnen onderscheiden van klanken. Pas als de klanken goed zijn verworven koppel je de letter aan de klank en zet je oefeningen omtrent fonemisch bewustzijn in. Benadruk het verschil tussen klanken en letters.
- Bazalt Groep heeft een mooie folder uitgebracht met daarin achtergronden en tips voor iedereen die werkt met anderstalige leerlingen. Zeer de moeite waard om dit eerst eens door te nemen. [Nieuwkomers starten altijd met klankonderwijs! \(Bazalt groep\)](#).
- Verdiep jezelf in de verschillen tussen het Nederlands en de thuistaal. Handig websites om hierbij te raadplegen zijn: [moedertaal in NT2](#) en [meertaligheid en taalstoornissen](#).
- Ga na welke klanken een leerling wél of welke klanken nog niet beheerst.
- Maak af en toe gebruik van een spiegel(tje) om de leerlingen te laten zien hoe de mond- stand hoort te zijn bij het uitspreken van verschillende klanken. Doe de uitspraken van klanken overdreven voor en laat duidelijk de mond- en tongstand zien en geef aan waar de klanken worden gemaakt (bv. voor of achter in de mond of vanuit de keel).
- Koppel klanken aan woorden. Zeg bv. de 'oo' voor 'oog'. Deze woorden zijn mogelijk een reminder voor de leerling om de klank te herkennen, op te roepen en te produceren.
- Maak tijdens het aanleren van klanken gebruik van visuele ondersteuning en inzet van klankondersteunende gebaren (zoals bv. Spreekbeeld).
- Zet liedjes, rijmpjes of versjes in rondom klanken. Dit om de klanken goed in te oefenen en regelmatig te kunnen herhalen.
- Maak een klank-/lettermuur waar leerlingen korte activiteiten kunnen uitvoeren rondom de doelklank en de reeds aangeleerde klanken.
- Maak een tafel met voorwerpen rondom een klank (niet rondom een letter).
- Herhaal, herhaal, herhaal... Oefen door totdat de leerling de klanken beheerst. Elke dag kort aandacht aan klankonderwijs loont. Dit werkt effectiever dan 1 of 2 lange lessen per week.
- Plan korte activiteiten in waarbij leerlingen woorden in klankgroepen moeten verdelen. Bv. lopen of klappen van lettergrepen.
- Controleer tussentijds welke klanken leerlingen al dan niet beheersen. Zeg bv. een klank voor en laat de leerling de klank nazeggen (= check op articulatie). Of geef 2 woorden die met maar één klank van elkaar verschillen (minimale paren, zoals kook/rook) om te checken of leerlingen kunnen ontdekken waar het verschil tussen de woorden zit (= auditieve onderscheiding).

2. Links met allerlei mogelijkheden om te oefenen met klankonderwijs

Leren lezen is de belangrijkste vaardigheid die op school wordt geleerd. Vloeiend en met begrip lezen begint bij het leren van de relatie tussen klanken en letters. Correcte uitspraak van de klanken is een groot aandachtspunt bij nieuwkomers. Wanneer leerlingen de elementaire leesvaardigheden onder de knie hebben, blijkt hun leesvaardigheid en leesmotivatie vooral gebaat te zijn bij het lezen van en luisteren naar aansprekende kinderboeken. Klik hieronder op informatie vanuit LOWAN.

[Technisch lezen \(LOWAN\)](#)

Via onderstaande link vind je informatie over de methode aanvankelijk lezen 'Lezen doe je overal'. In deze methode (voor kinderen in de leeftijd van ca. 10-14 jaar) worden dezelfde structureerwoorden gebruikt als in Veilig Leren Lezen. De woorden worden aangeboden door middel van verhalen die speciaal geschreven zijn voor anderstalig tieners. De inhoud is eenvoudig en de Nederlandse klanken komen er duidelijk in naar voren. Het heeft een opbouw van 'woorden lezen' naar 'zinnen lezen' vervolgens naar 'korte teksten lezen' en tenslotte het 'lezen van langere teksten'.

[Lezen doe je overal - LOWAN](#)

Voorbeeld van de Taalschool in Utrecht over klankonderwijs voor nieuwkomers.

[Presentatie klankonderwijs bij nieuwkomers \(Taalschool Utrecht\)](#)

In het boek 'Zien is snappen' staan voorbeelden van hoe je een klankles kunt geven. Hierin wordt ook een opbouw aanbevolen wat betreft de klanken (eerst starten met de lange klanken, daarna alle andere klinkers en medeklinkers).

In onderstaande video vertelt een leerkracht over de lesmethode Zien is snappen. Zij gebruikt deze in haar groep 1/2 op een kindcentrum in Den Haag om de Nederlandse klanken aan te leren. De 5 stappen komen hierin aan bod.

[Op weg naar NT2 proof, het jonge kind](#)

Een voorbeeld van het vormgeven van 'klanklessen' vind je via onderstaande link. Er wordt gebruik gemaakt van het schema van Zien is Snappen. Elke dag wordt er ong. 10 minuten aandacht besteed aan de klank. De doelklank wordt getoond en daarna worden er oefeningen aangereikt met deze klank. Het versje uit 'Kijk mijn letter' wordt hierbij gebruikt. De klank wordt direct gekoppeld aan woorden om zodoende de woordenschat uit te breiden.

[Klanklessen](#)

Op onderstaande website van Juf Sanne en juf Marije vind je onder andere digibordlessen rondom de verschillende klanken in het Nederlands. Bv. 'de a van appel', 'de aa van aap', etc. Er wordt aandacht besteed aan de positie van de klanken (vooraan, middenklank of achteraan). Daarnaast zijn er digibordlessen te vinden waarin de leerlingen namen van bloemen in lettergrepen leren klappen en

wordt er gevraagd welk woord 'langer' of 'korter' is. Tenslotte vind je nog een digibordles waarin leerlingen leren rijmen en auditief leren synthetiseren (plakken).

[Digibordlessen juf Sanne en juf Marije](#)

Leerlingen met bv. een Arabische achtergrond hebben vaak herkennings- en uitspraakproblemen met de Nederlandse klank /p/. Er is een lespakket ontwikkeld om het verschil tussen de klanken /p/ en /b/ verder in te trainen. Klik op onderstaande link voor meer informatie en download het lespakket om er voor jou bruikbare oefeningen uit te halen.

[Klanken p en b in NT2](#)

Op deze website kun je een online programma kopen waarmee alle klanken kunnen worden geoefend: medeklinkers, klinkers en tweeteekenklanken. Per klank krijg je de stand van de mond en de tong te zien op een tekening of op een korte video. Je logt in met een inlogcode. Het programma is te gebruiken op elke pc, laptop, tablet en telefoon.

[TOP Klankbeelden](#)

In het Masterplan Geletterdheid, ontwikkeld door Kentalis, wordt in enkele taaldomeinen ingezoomd op gesproken vorm van taal, fonologisch en fonemisch bewustzijn en de letterkennis. Je vindt er praktische tips en wetenschappelijke onderbouwing. Pik eruit wat voor jouw praktijk helpend is.

[Gesproken vorm \(fonologische representatie\) \(Masterplan Geletterdheid Kentalis – TOS\)](#)

[Fonologisch en fonemisch bewustzijn \(Masterplan Geletterdheid Kentalis – TOS\)](#)

Oefenen van het fonemisch bewustzijn doe je zodra het kind de klanken kent (het fonologisch bewustzijn is dus in orde).

[Letterkennis \(Masterplan Geletterdheid Kentalis – TOS\)](#)

Via onderstaande link kom je op verschillende apps waarbij geoefend kan worden met klanken, begrippen, rijmen, letters, etc.

[Educatieve apps klanken, letters, rijmen, begrippen \(Basisonderwijs.online\)](#)

Op onderstaande website vind je allerlei activiteiten met betrekking tot klankonderwijs, zoals een Klankenbingo, Klankenjacht, Ren de Klank!, Wat schrijf jij daar. Aanvulling: Klankenbingo spelen.

[Oefeningen rondom fonemisch bewustzijn \(Digitaal speciaal\)](#)